

Sygn. akt IV KK 673/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Weronika Woźniak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna,
w sprawie **R. B.**

skazanego z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 17 listopada 2022 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na niekorzyść

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 21 stycznia 2021 r., sygn. akt II AKa 313/20

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 15 czerwca 2020 r., sygn. akt XXI K 13/20,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

**2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M.W., Kancelaria
Adwokacka w W., kwotę 1038 zł (tysiąc trzydzieści osiem) w tym**

23% VAT tytułem zwrotu kosztów obrony z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

R. B. został oskarżony o popełnienie przestępstwa z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. polegającego na tym, że w dniu 12 sierpnia 2019 r. w B., działając z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia B. K., uderzając go pięściami oraz kopiąc po całym ciele spowodował u pokrzywdzonego obrażenia ciała, szczegółowo opisane w zarzucie, skutkujące wystąpieniem dalszych powikłań wielonarządowych, w następstwie których B. K. zmarł w dniu 21 września 2019 r., przy czym zarzucanego mu przestępstwa dopuścił się będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 4 lipca 2011 r., sygn. akt XVI K [...] za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. na karę 9 lat pozbawienia wolności, którą odbywał w okresie od dnia 28 grudnia 2009 r. do 14 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 15 czerwca 2020 r., sygn. akt XXI K 13/20, oskarżonego R. B. uznał za winnego tego, że: w dniu 12 sierpnia 2019 r. w B. spowodował u pokrzywdzonego B. K. ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu poprzez wielokrotne kopanie pokrzywdzonego po głowie i ciele, wskutek czego pokrzywdzony doznał obrażeń ciała, które zostały szczegółowo opisane w wyroku, a które skutkowały wystąpieniem powikłań wielonarządowych, w następstwie czego pokrzywdzony zmarł w dniu 21 września 2019 r., przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 4 lipca 2011 r., sygn. akt XVI K [...] za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. na karę 9 lat pozbawienia wolności, którą odbywał w okresie od dnia 28 grudnia 2009 r. do 14 grudnia 2017 r., tj. popełnienia przestępstwa z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które wymierzył mu karę 9 lat pozbawienia wolności.

Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł Prokurator Rejonowy w Będzinie, zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego R. B., zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść poprzez błędne ustalenie, że oskarżony nie działał z zamiarem pozbawienia życia B. K., podczas gdy działanie oskarżonego polegające na biciu pięściami i wielokrotnym kopaniu ze znaczną siłą obutymi stopami w newralgiczne

części ciała pokrzywdzonego, tj. głowa, klatka piersiowa i brzuch, a nadto pozostawienie go bez udzielenia pomocy oraz doznane obrażenia, które skutkowały zgonem B. K., jednoznacznie prowadzą do wniosku przeciwnego.

Stawiając taki zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach wniósł także obrońca oskarżonego R. B., zaskarżając go w całości, zarzucając obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 201 § 1 k.p.k., oraz – z ostrożności procesowej – rażącą niewspółmierność wymierzonej oskarżonemu kary, które to zarzuty zostały szczegółowo opisane w apelacji. Mając na uwadze postawione zarzuty, obrońca oskarżonego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, albo o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez obniżenie kary i jej wymierzenie w granicach dolnego ustawowego zagrożenia.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 21 stycznia 2021 r., sygn. akt II AKa 313/20, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uznał oskarżonego R. B. za winnego popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu wyczerpującego znamiona zbrodni z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności, na poczet której na mocy art. 63 § 1 k.k. zaliczył okres pozbawienia wolności od dnia 12 sierpnia 2019 r. do dnia 21 stycznia 2021 r., a w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego R. B., zarzucając:

„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego, a mianowicie art. 148 § 3 in medio k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. poprzez błędną subsumpcję ustalonego w sposób prawidłowy zachowania oskarżonego R. B. pod przepis art. 148 § 1 k.k. w sytuacji, gdy z opisu przypisanego mu w sposób reformatoryjny przez Sąd odwoławczy czynu, zawierającego prawidłowe ustalenia co do jego działania w warunkach powrotu do przestępstwa, określonego w art. 64 § 1 k.k., wynika, że oskarżony przypisanej zbrodni

zabójstwa dopuścił się będąc uprzednio prawomocnie skazanym za zabójstwo określone w art. 148 § 1 k.k., a zatem wystąpiła okoliczność kwalifikująca jego zachowanie, wskazana w art. 148 § 3 in medio k.k., która winna znaleźć swoje odzwierciedlenie w kwalifikacji prawnej przypisanego mu czynu, co równocześnie - przy uwzględnieniu licznych i doniosłych okoliczności mających istotny i realny wpływ na wysokość orzeczonej wobec oskarżonego kary - powoduje, że wymierzona w sposób reformatoryjny R. B. kara 15 lat pozbawienia wolności jawi się jako kara rażąco łagodna, zwłaszcza że jakość i natężenie okoliczności decydujących o ustaleniu stopnia zawinienia oskarżonego, wskazujących, iż zamiar z jakim działał oskarżony pozbawiając życia pokrzywdzonego B. K., tj. zamiar ewentualny nagły, z uwagi na cechy osobowości oskarżonego, w kluczowy sposób nie wpływa na obniżenie stopnia jego winy, jak też ustalony bardzo wysoki stopień społecznej szkodliwości popełnionej zbrodni zabójstwa, wyrażający się w rodzaju i charakterze naruszonego dobra, sposobie i okolicznościach popełnienia czynu (w tym w drastyczności działania oskarżonego, skutkującego nader rozległymi i wskazującymi na brutalność zachowania, obrażeniami ciała stwierdzonymi u pokrzywdzonego, czy działaniu oskarżonego pod znacznym wpływem alkoholu) oraz motywacja oskarżonego (bez wyraźnie ustalonego powodu), przy jednoczesnym stwierdzeniu, że pokrzywdzonym była osoba bezdomna, starsza od oskarżonego, nieposiadająca cech fizycznych umożliwiających skutecznie przeciwstawienie się zachowaniu oskarżonego, świadczy wprost o wyjątkowo głębokiej demoralizacji oskarżonego, lekceważeniu przez niego fundamentalnych norm prawnych i moralnych, nieprzystosowaniu do funkcjonowania w społeczeństwie, zwłaszcza że przypisanego mu czynu dopuścił się nie tylko w warunkach powrotu do przestępstwa określonych w art. 64 § 1 k.k., ale przede wszystkim w okresie próby związanej z warunkowym przedterminowym zwolnieniem z odbycia reszty kary pozbawienia wolności orzeczonej również za zbrodnię zabójstwa, co przy braku istotnych okoliczności łagodzących, powoduje, że orzeczona na nowo wobec R. B. kara pozbawienia wolności jest karą rażąco niewspółmierną,

niespełniającą dyrektyw wymiaru kary określonych w art. 53 § 1 i 2 k.k., w tym wymogów prewencji indywidulanej w zakresie wychowawczego oddziaływania na oskarżonego, jak również przeczy względem społecznego oddziaływania kary w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa”.

Podnosząc powyższy zarzut, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego niniejszą kasacją wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach celem ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja skarżącego okazała się zasadna.

W sprawie doszło do podniesionej przez Prokuratora Generalnego obrazy prawa materialnego, która miała znaczenie dla ustalania kwestii współmierności kary.

Należy przypomnieć, że Sąd odwoławczy – dokonując odmiennej niż Sąd I instancji oceny materiału dowodowego, szczególnie w zakresie strony podmiotowej sprawy – uznał oskarżonego R. B. za winnego popełnienia zabójstwa, tj. czynu zabronionego opisanego w art. 148 § 1 k.k. Jednocześnie nie budził wątpliwości fakt, że oskarżony był już uprzednio skazany za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 4 lipca 2011 r., sygn. akt XVI K [...] (zob. s. 6 uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego; s. 8 uzasadnienia wyroku Sądu I instancji). Nie był kwestionowany również fakt odbycia przez oskarżonego kary w okresie od 28 grudnia 2009 r. do 14 grudnia 2017 r. Wypada nadmienić, że uprzednie skazanie oskarżonego R. B. za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. było zawarte w opisie czynu w akcie oskarżenia, do którego odsyłał wyrok Sądu odwoławczego.

Oznacza to, że w niniejszej sprawie zrealizowała się opisana w art. 148 § 3 k.k. przesłanka prawomocnego skazania za zabójstwo sprawcy oskarżonego w sprawie. Okoliczność ta stanowi szczególną przesłankę ustawowego zaostżenia kary, odmienną od określonej w art. 64 k.k. Co więcej, owo zaostżenie kary wynikające z regulacji art. 148 § 3 k.k. nie stanowi przeszkody dla pominięcia w kwalifikacji prawnej (a w konsekwencji – na etapie wymierzania kary) faktu

popołnienia przestępstwa w warunkach recydywy z art. 64 § 1 k.k. (zob. wyrok SA w Katowicach z 19 marca 2015 r., sygn. akt II AKa 48/15; A. Zoll, w: W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117-211a, Warszawa 2017, teza 85 i 87a do art. 148).

Sąd odwoławczy, przyjmując, że oskarżony R. B. dopuścił się zabójstwa, a już wcześniej został skazany prawomocnie za zabójstwo, powinien zatem wymierzyć karę na podstawie art. 148 § 2 k.k. w zw. z art. 148 § 3 k.k., przy jednoczesnym uwzględnieniu art. 64 § 1 k.k. Tym samym rację miał skarżący twierdząc, że w tym zakresie Sąd odwoławczy dopuścił się rażącego naruszenia prawa materialnego.

Nie ulega ponadto wątpliwości, że naruszenie art. 148 § 3 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. miało istotny wpływ na kwestię wysokości wymierzonej oskarżonemu R.B. kary. Tym samym zarzut mieści się w granicach kontroli kasacyjnej przeprowadzanej przez Sąd Najwyższy. Zauważa się bowiem, że celem postępowania kasacyjnego jest wyeliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń dotkniętych poważnymi wadami w postaci bezwzględnych przyczyn odwoławczych lub innych naruszeń prawa, ale o charakterze rażącym, a jednocześnie takich, które mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (zob. np. postanowienie SN z dnia 3 stycznia 2019 r., sygn. akt III KK 247/18). Zasadniczo w sprawie naruszeniem prawa było niezastosowanie art. 148 § 3 k.k. jako podstawy orzekania o karze. Jednocześnie dla porządku należy przypomnieć, że w świetle art. 523 § 1a k.k. skarżącego, tj. Prokuratora Generalnego, nie wiąże zakaz kwestionowania rażącej niewspółmierności kary.

W niniejszej sprawie znaczenie nieprawidłowej subsumpcji dla kwestii wymierzonej kary nie powinno być kwestionowane. Zgodnie z art. 53 k.k. *in principio* Sąd wymierza karę według swojego uznania, ale w granicach przewidzianych przez ustawę. W „granicach przewidzianych przez ustawę” mieści się „ustawowe zagrożenie” karą (zob. W. Wróbel, w: W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116, Warszawa 2016, teza 4 do art. 53). Zagrożenie karą powinno stanowić dla sądu wymierzającego karę wskazówkę, co do ujętej w sposób abstrakcyjny karygodności czynu. W konsekwencji zupełnie odmiennie należy oceniać społeczną szkodliwość

czynu, za który sąd wymierzył karę 15 lat pozbawienia wolności, jeśli dolną granicę zagrożenia ustawodawca ustalił jako karę 8 lat pozbawienia wolności, inaczej zaś, jeśli granica ta wynosi lat 12. Dla oceny niewspółmierności kary w stopniu rażącym istotny jest zatem m.in. punkt wyjścia, który wyznacza ustawowe zagrożenie karą.

Mając na uwadze powyższe racje, Sąd odwoławczy ponownie rozpoznając sprawę winien prawidłowo zastosować prawo materialne i uwzględniając konieczność modyfikacji kwalifikacji prawnej, oprze rozstrzygnięcie o karze nie tylko o art. 64 § 1 k.k., ale również o granice określone w art. 148 § 3 k.k. Dopiero wówczas, biorąc pod uwagę granice kary wynikające z przytoczonych przepisów, Sąd odwoławczy na podstawie dyrektyw z art. 53 k.k. wymierzy oskarżonemu karę, a następnie da temu stosowny wyraz w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku (art. 457 § 3 k.p.k.).

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji wyroku.

[as
a]